

FORELDRENES ARBEIDSUTVALG (FAU) – HVA NÅ?

(en veileder)

**Ombudet for
barn og unge
i Viken**

FORELDRENES ARBEIDSUTVALG (FAU) – HVA NÅ?

Gratulerer med å være representant i et av skolens viktige utvalg! Du som forelder sitter nå i et utvalg der du gis mulighet til å være med og påvirke skolehverdagen til ditt og andres barn. Som FAU-representant snakker du på vegne av foreldrene, og du spiller nå en viktig rolle i arbeidet med å skape et trygt og godt skolemiljø for alle elever på skolen!

Denne veilederen og alt materiell du nå har fått, er utviklet av ombudet for barn og unge i Viken i samarbeid med Foreldreutvalget for grunnopplæring (FUG), Medietilsynet, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO), Rosa kompetanse skole (Foreningen FRI) og Organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD) har bidratt med innspill.

Vi ønsker dere alle lykke til med det viktige arbeidet dere nå står ovenfor og husk; det er bare å ta kontakt med oss i ombudet (viken.no/ombud) dersom dere har spørsmål om rettigheter i skolehverdagen. Dere kan også ta kontakt med FUG på telefon eller e-post når dere har spørsmål rundt FAU-arbeid. Dere finner kontaktinformasjon på FUGs nettsider www.foreldreutvalgene.no

FAUS MEDVIRKNING I SKOLENS ARBEID – HVA INNEBÆRER DET?

Alle FAU bør ta en gjennomgang av egne oppgaver slik at utvalget fungerer etter målsettingen om reell foreldremedvirkning i elevenes læring, utvikling og trivsel.

Det er i tillegg viktig at skolen og FAU samarbeider om å definere FAUs rolle, ansvar og muligheter.

Dere bør bli enige om:

- hvilke saker FAU skal få/gi informasjon om.
- hvilke oppgaver skolen gjerne ser at FAU gjennomfører.
- hvilke saksområder FAU er med på å legge premisser for (FAUs rolle og oppgaver er forskjellig fra skole til skole).

DET FØRSTE MØTET – HVA ER VIKTIG Å TENKE PÅ?

Uansett om du er nyvalgt representant eller om du har sittet i utvalget tidligere er det viktig at det første møtet legger til rette for best mulig arbeid i FAU.

Vi anbefaler derfor at dere i utvalget ber om å få:

- presentasjon av skolen v/skolens ledelse
- informasjon fra skolens ledelse om FAUs mandat og oppgaver
- bli-kjent aktivitet for FAU-representantene, slik at det kan skapes et godt samarbeidsklima innad i utvalget
- anledning til å få gjennomføre samtaleplakaten «FAU – hva nå?»

FAU – ROLLE OG OPPGAVER

Ved noen skoler er FAU-representantene delt inn i et styre som koordinerer og leder arbeidet. FAU-representantene kan også deles inn i mindre undergrupper som jobber med definerte oppgaver eller prosjekter, eksempelvis skolens systematiske arbeid for et trygt og godt skolemiljø (Kap. 9A), gjennomgang og oppfølging av elevundersøkelsen, digital dømmekraft (se gjerne samtaleplakat på tema), skolevurdering, utviklingsprosjekter, arrangementer, informasjonstiltak, flerkulturell satsning, ressurser til skolen, nettverksansvarlig for foreldrekontaktene, trafikkspørsmål o.a. Noen av oppgavene krever samarbeid med skolen, mens andre kan løses selvstendig av FAU.

Det bør være likt antall kvinner og menn i FAU, og sammensetningen bør gjenspeile mangfoldet i elev- og foreldregruppen.

Som FAU-representant, får du mulighet til å:

- bli godt kjent med skolens virksomhet
- bli kjent med skolens ledelse
- bli kjent med andre foreldre
- bidra til kvalitetsutvikling av skolen
- bidra i arbeidet for en bedre skolehverdag for elevene

Samarbeid – hvem er det viktig å samarbeide med?

- skolens ledelse og ansatte
- skolens samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg
- foreldrekontaktene, og bidra til at samarbeidet på gruppe/klassenivået fungerer
- foreldre ved skolen
- elevrådet

FAU – hva skal vi gjøre?

- fremme fellesinteressene til foreldrene
- medvirke til at foreldre tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø
- bidra til et godt samarbeid mellom hjem og skole
- legge til rette for positiv utvikling hos elevene
- skape kontakt mellom skolen og nærmiljøet
- sikre kontakt og kommunikasjon mellom FAU, eventuelle klassekontakter og foreldre

FAU – hva bør vi gjøre?

- ha god dialog og jevnlig møter med skolens ledelse og andre utvalg
- sikre god kommunikasjon internt i FAU, og med foreldrekontaktene og resten av foreldrene ved skolen
- sikre godt samarbeid med elevrådet
- utarbeide mål for eget arbeid og finne et realistisk nivå på antall oppgaver og aktiviteter
- diskutere hva som er viktigst å prioritere
- lage et årshjul der oppgaver og aktiviteter legges inn
- sende ut referater fra FAU-møtene til eventuelle klassekontakter og foreldre, alternativt publisere referatene på skolens nettside

FAU – hva kan vi gjøre?

- kan være en ressurs i arbeidet med å komme med innspill rundt temaer i skolen
- kan på eget initiativ ta opp saker
- kan ha kontakt med lag, organisasjoner og næringsliv i nærmiljøet

Samarbeid med skoleleder, skoleeier, ansatte i skolen og andre foreldre

Rektor har ikke møterett i FAU, men kan inviteres med hvis det er ønskelig. Det kan være nyttig å ha faste møtepunkter med rektor for å ha god dialog mellom FAU og skolens ledelse. Eksempler på god praksis kan være at rektor har formøte med FAU-leder eller styre før FAU-møtet, at alle FAU-møter starter med informasjon fra rektor og at rektor sitter tilgjengelig på kontoret under FAU-møtet – i tilfelle det er behov for spørsmål og avklaringer.

FAU må holde god kontakt med alle foreldrekontakter. Det kan bl.a. gjøres ved å ha egne nettverkssamlinger for foreldrekontakter. Her kan det tilrettelegges for skolering og erfaringsutveksling mellom foreldrekontaktene på skolen. Slik kan man bidra til felles forståelse for oppgaven og sikre at råd, tips og ideer deles mellom alle grupper/ klasser.

Skolen bør tilby FAU-representantene skolering for å bidra til et velfungerende FAU. Det er særlig viktig at nyvalgte representanter kjenner sine oppgaver og blir trygge i rollen. FAU kan, i samarbeid med skolens ledelse, lage en «kurspakke» som gjennomføres jevnlig. Flere skoler kan slå seg sammen og arrangere felles kurskvelder, eller kommunen kan samle FAU-ene fra alle skolene i kommunen til temamøter. I noen kommuner tar det kommunale foreldreutvalget initiativ til slike samlinger.

Ønsker dere i FAU å engasjere dere ytterligere i arbeidet for elevenes rett til å ha det trygt og godt på skolen, har FUG, KS og Skolelederforbundet utarbeidet et samtaleopplegg som går dypere på dette tema. Dette kan dere for eksempel bruke ved foreldremøter eller i samarbeidsmøter med andre råd/utvalg på skolen. Samtaleopplegget «Snakk om skolemiljøet» finner dere til nedlastning på nettsidene til FUG, www.foreldreutvalgene.no.

Hvem har ansvar for at FAU kommer i gang med sitt arbeid?

Det er skolen, ved rektor, som har ansvaret for hjem-skolesamarbeidet og for at FAU kommer i gang med sitt arbeid. Skolen skal legge til rette for et godt samarbeid, god dialog og likeverd mellom skolen og FAU. FAU har også et ansvar for å følge opp samarbeidet slik at det holdes vedlike og videreutvikles.

HVA SIER OPPLÆRINGSLOVEN?

§ 1-1. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring. /.../

§ 11-1. Samarbeidsutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen. Den eine av representantane for kommunen skal vere rektor ved skolen. Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter, blir behandla i samarbeidsutvalet.

Samarbeidsutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolen. /.../

§ 11-1a. Skolemiljøutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit skolemiljøutval.

I skolemiljøutvalet skal elevane, foreldrerådet, dei tilsette, skoleleiinga og kommunen vere representerte. Skolemiljøutvalet skal vere sett saman slik at representantane for elevane og foreldra til saman er i fleirtal./.../

§ 11-4. Foreldreråd ved grunnskolar

På kvar grunnskole skal det vere eit foreldreråd der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer.

Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

Foreldrerådet vel eit arbeidsutval. Arbeidsutvalet vel to representantar med personlege vararepresentantar til samarbeidsutvalet. Leiaren for arbeidsutvalet skal vere den eine av representantane.

HVA SIER BARNEKONVENSJONEN?

(Hentet fra barneombudets nettsider)

Artikkel 3 – Barnets beste

1. Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. /.../

Artikkel 12 – Barnets rett til å gi uttrykk for sin mening

1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å gjøre danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. /.../

VEILEDER TIL SAMTALEPLAKATENE

Tips til deg som skal fasilitere samtaleplakaten.

- › Din viktigste oppgave som fasilitator er å forklare mål og bakgrunn for hvorfor de skal jobbe med dette, og oppsummere de ulike delene, og styre prosessen tidsmessig.
- › Oppsummeringene i plenum gir gruppene mulighet til å dele synspunkter, og gir deg mulighet til å løfte frem de viktigste punktene.
- › Lytt til hva gruppene sier. Du skal ikke være den som snakker mest!
- › Din entusiasme og ditt engasjement, er svært viktig. Det kan påvirke engasjementet gruppene legger i diskusjonene.
- › Følg tidsskjemaet; oppgavene kan skape stort engasjement og gode samtaler. Vær tydelig på tiden de har på hver oppgave og sørg for å starte og avslutte diskusjoner etter det planlagte tidsskjemaet. Vi anbefaler at man bruker 10–15 minutter per spørsmål og så oppsummerer i plenum etter hvert spørsmål.
- › Din entusiasme og ditt engasjement, er svært viktig. Det kan påvirke engasjementet gruppene legger i diskusjonene.
- › Følg tidsskjemaet; oppgavene kan skape stort engasjement og gode samtaler. Vær tydelig på tiden de har på hver oppgave og sørg for å starte og avslutte diskusjoner etter det planlagte tidsskjemaet. Vi anbefaler at man bruker 10–15 minutter per spørsmål og så oppsummerer i plenum etter hvert spørsmål.
- › Oppsummeringene i plenum gir gruppene mulighet til å dele synspunkter, og gir deg mulighet til å løfte frem de viktigste punktene.

Forberedelser:

- › Sett sammen grupper med fire personer på hvert bord (tre og fem går også, men to og seks gir dårlige prosesser)
- › Gjør gjerne en vurdering på hvem som plasseres sammen dersom du har grunnlag for dette (eksempelvis sette foreldre sammen etter trinn barnet går på)
- › En samtaleplakat per bord – gjerne i størrelse A3 (ønsker du plakat i størrelse A2 kan dette bestilles fra elev-, lærling- og mobbeombudet i Viken).
- › Plasser samtaleplakatene på bordene før deltakerne kommer

Når arbeidet starter:

- › Ønsk velkommen og introduser arbeidet med samtaleplakaten
- › Forklar at de sitter i gruppene for å stimulere til gode diskusjoner.
- › Gjør dem oppmerksom på at hver oppgave har en tidsramme, og oppfordre hvert bord til å velge ut en som har ansvar for at gruppen løser oppgavene innenfor tidsrammene.
- › La deltakeren rundt bordet få 1–2 minutter til å tenke gjennom spørsmålet på egenhånd. Deretter deler deltakerne sine refleksjoner med ett innspill om gangen.
- › Runden går til alle er tomme for innspill.
- › Det avklares på forhånd om det skal være rom for å komme med oppklarende spørsmål underveis.
- › Si at det vil være oppsummeringer i plenum etter hvert spørsmål, for å dele refleksjonen til de ulike gruppene.

- › Poengter at det ikke er noen fasit. Det overordnede målet er en blanding av diskusjon og felles refleksjon.
- › La alle gruppene arbeide selvstendig, men svar på spørsmål som skyldes uklarheter eller forståelse av oppgavene. Ikke gi svar på oppgavene i duken på vegne av deltakerne, eller bland deg for mye inn i diskusjonene. Stimuler heller til diskusjoner som gjør at de må tenke selv.
- › Ser du at en gruppe henger langt etter de andre, kan du hjelpe dem med å avslutte diskusjoner ved å gjenta hovedhensikten med oppgaven. Ser du at en gruppe bare skriver ned svar uten å diskutere, bør du be dem utdype svarene sine.

Mulige oppsummeringsspørsmål:

1. Still gruppene et åpent spørsmål om hvordan det var å jobbe på denne måten
2. Er det noe annet noen ønsker å dele?
3. Si takk for deltakelsen og at det vil bli gjennomført en 5. Lag en oppsummering av hva alle gruppene kom frem til, og presenter det på neste FAU møte. Er det noen av tiltakene FAU kan iverksette dette året? Legg planer for det videre arbeidet tilsvarende workshop med andre samtaleplakater gjennom året.
4. Samle inn plakaten

Løsning til oppgave 1 på samtaleplakat «Digital dømmekraft»:

- › **AFK** – Borte fra tastaturet (away from keyboard)
- › **IDK** – Spørsmål I spillet du ikke vet svaret på (I don't know)
- › **GGHF** – Bra spill, håndklask (Good game, high five)
- › **Lagge** – Spillet henger
- › **Rage quit** – Spiller som forlater spillet i sinne
- › **Skin** – Utseendet på din spillfigur (avatar)
- › **Squad** – Laget man spiller på / medspillere
- › **Noob** – Nybegynner eller ikke så flink i spillet
- › **Banna** – Å bli kastet ut av spillet for lang tid

10. TIPS TIL ET BRA FAU

1. Gi FAU-representantene god opplæring om hva FAUs mandat og deres oppgaver er
2. Bli godt kjent i FAU og gjør noe hyggelig sammen. Da er det lettere å samarbeide
3. Lag et årshjul med møteplan for FAU og når ulike aktiviteter skal gjennomføres
4. Del FAU opp i ulike komiteer med hvert sitt ansvarsområde. Da får dere gjennomført mer
5. Ha faste møter og godt samarbeid med skoleledelsen
6. Ha faste møter med elevrådet og samarbeid for å få en god skolehverdag
7. Ha tett dialog med foreldregruppen og gjennomfør flere av tiltakene de foreslår. Dere representerer alle foreldrene, og ikke bare FAU.
8. Inviter eksterne fagpersoner til temamøter for FAU, foreldrene, elevrådet, elevene og/eller ansatte
9. Ta ansvar og initiativ til å gjøre en forskjell på skolen!
10. Vær synlige! Vis skolen og foreldrene hva dere jobber med, og hva dere oppnår.

**Ombudet for
barn og unge
i Viken**

viken.no/ombud

**Foreldretvalget
for grunnpoplæringsen**